

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድርመሐመድ

ሂሩት መለሰ

ፀጋዬ አስማማው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ኩመላ በጅሣ- ቀረቡ

ተጠሪ፡- ብሔራዊ አስገብኝና ገዥ ወኪል ድርጅት - ነ/ፈጅ በርሃኑ ከፍነው ቀረቡ

መዝገቡን መረምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረውም የአሁኑ አመልካች በአሁኑ ተጠሪ ድርጅት ከሚያዘያ 29 ቀን 1975 ዓ.ም ጀምሮ በሹፌርነት ሙያ ለ24 ዓመታት ማገልገላቸውንና ያገኙት የነበረውን የደመወዝ መጠን ጠቅሰው ተጠሪ ያላግባብ የስራ ውሉን በማቋረጥ ያሠናበታቸው መሆኑን በመዘርዘር የስንብት ክፍያ የማስጠንቀቂያ ጊዜ የ6 ወራት ደመወዝ ካሳ ክፍያ እና ስራ ሠርተው ያልተከፈላቸው የ14 ቀን ደመወዝ እንዲከፈላቸው እንዲሁም የምስክር ወረቀት እንዲሠጣቸው ይወሰንላቸው ዘንድ በአሁኑ ተጠሪ ላይ የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመሰረቱት ክስ መነሻ ነው። ተጠሪ ፍርድ ቤት ቀርቦ በሰጠው መልስ የአመልካች የሥራ ውል የተቋረጠው በተከታታይ አምስት ቀን ከሥራ ገበታቸው በመለየታቸው በሕጉ አግባብ መሆኑን የሚገባቸው ክፍያ አለመኖሩንና በድርጅቱ ውስጥ 24 አመታት ያገለገሉ በመሆኑ የአገልግሎት ጡረታ አበል በአድሜ ልክ ስለሚከፈላቸው የአገልግሎት ካሳ ክፍያ የመጠየቅ መብት የሌላቸው ሆኑን በመዘርዘር ተከራክሯል። ጉዳዩ በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍ/ቤትም የተጠሪ እርምጃ በማስረጃ ያልተደገፈ መሆኑን በመጥቀስ የሥራ ስንብቱ አላግባብ መሆኑን በመግለጽ የአሁኑ አመልካች የጡረታ መብት ተጠቃሚ በመሆናቸው የስንብት ክፍያ እንደማይገባቸው የ14 ቀን ደመወዝ እንደሚገባቸው ይህ ክፍያ ለዘገየበት የሁለት ወር ደመወዝ እንዲከፈላቸውና የምስክር ወረቀትም እንዲሰጣቸው ዘርዘሮ ከወሰነ በኋላ የስንብት ወይም የጡረታ መብት ለአመልካች አንዱ ካልተፈፀመ አቤቱታ የማቅረብ መብታቸውን ጠብቆላቸዋል የአሁኑ አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው ተቀባይነት አላገኙም የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

አመልካች ታህሳስ 16 ቀን 2000 ዓ.ም በዓፋት የሠበር አቤቱታ በበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈፅሟል የሚሉባቸውን ምክንያቶችን ዘርዝረዋል። ይዘቱም በአጭሩ የስር ፍ/ቤት የጡረታ መብት የመከልከል ሥልጣን ሳይኖረው በዚህ ረገድ የሠጠው ውሳኔ እርስ በራሱ የሚጋጭና ህጋዊ መሠረት የሌለው መሆኑን ስንብቱን ህገ-ወጥ ነው ብሎ ከወሰነ በኋላ በህጉ መሠረት ሊከፈሉ የሚገቡ ክፍያዎችን ማለፉ ያላግባብ መሆኑን በመዘርዘር ውሳኔው ሊታረም ይገባል በማለት ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምርም በሠበር ችሎቱ ሊታይ ይገባል ተብሎ ተጠሪ ቀርቦ ሐምሌ 07 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ መልሱን ሠጥቷል። በመልሱ ላይም የአመልካች የስራ ስንብት ህገ-ወጥ ነው ተብሎ አለመወሰኑን የስር ፍ/ቤት የአመልካችን ዘላቂ የጡረታ መብት ተጠቃሚነት ከልክሎ የሰጠው ውሳኔ አለመኖሩን በመዘርዘር አመልካች የስር ፍ/ቤት ያልሰጠውን ውሳኔ እንደሰጠ በማስመሰል እንዲሁም የማይገባቸው ክፍያ ስር ፍ/ቤት ላይ ያልነበረን ጭብጥ በማንሣት እንዲከፈላቸው መጠየቃቸው ያላግባብ በመሆኑ የሠበር አቤቱታው ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክሯል። አመልካች በበኩላቸው ሐምሌ 30 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ ማመልከቻ የሠበር አቤቱታቸውን በማጠናከር ተከራክረዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኝን የጽሑፍ ክርክር የሠበር አቤቱታው ከቀረበበት ወሣኔ እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመረውም የስር ፍ/ቤት አመልካች ከሥራ የተሰናበቱት ያላግባብ ነው በማለት ከወሰነ በኋላ የካሳ ይከፈለኝ ጥያቄውን ማለፉና በስንብት ክፍያ ላይ የሠጠው ወሣኔ ባግባቡ መሆን ያለመሆኑ በጭብጥነት ሊመርመር የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል።

ከመዝገቡ መገንዘብ የተቻለው የአመልካች የስራ ስንብት ያላግባብ ነው ተብሎ በስር ፍ/ቤት መወሰኑን ነው ተጠሪ ለዚህ ችሎት የጽሑፍ መልስ ሲያቀርብ የአመልካች የስራ ስንብት ህገ-ወጥ ነው በሚል ወሣኔ አለመሰጠቱን የገለፀ ቢሆንም በመ/ቁ 26844 ሠኔ 26 ቀን 1999 ዓ.ም በስር ፍ/ቤት የተሰጠው የወሣኔ ግልባጭ ግን የስራ ስንብቱ ሕገ-ወጥ ነው በሚል የተሰጠው ወሳኔ የለም የሚለው ክርክር መሠረት የሌለው ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም ተጠሪ በዚህ ረገድ ያቀረበው ክርክር ተቀባይነት የለውም ብለናል።

የአመልካች የስራ ስንብት ህገ-ወጥ ነው ከተባለ ጉዳዩ እልባት ሊያገኝ የሚገባው ከህግ ውጪ የሆነ የስራ ውል ማቋረጥ የሚያስከትላቸው ውጤቶችን የሚገዛውን የህጉን ዘርፍ ባገናዘበ መልኩ ነው።

በያዝነው ጉዳይ አመልካች ከሥራ የተሰናበቱት ያላግባብ መሆኑን ገልፀው የተለያዩ ክፍያዎች በተጠሪ እንዲከፈል ይወስንላቸው ዘንድ ዳኝነት ጠይቀው የስራ ስንብቱ ህገ-ወጥ መሆኑ ተገልጾ ከተወሰነ በኋላ እንዲከፈላቸው የተደረገው አመልካች የጠየቁቸው ክፍያዎች ሁሉ አይደለም። በአመልካች ከተጠየቁት ክፍያዎች ውስጥ የካሳ እና ይህው ካሳ የዘገየበት የ3/ሦስት/ ወር ደመወዝ ክፍያ በስር ፍ/ቤት በዝምታ የታለፉ ናቸው። ይሁን እንጂ የስራ ውል ከህግ ውጪ ነው የተቋረጠው እየተባለ ውጤቱ በግልጽ ዳኝነት ተጠይቆበት በዝምታ ማለፉ የአሠሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅን ዓላማ የሚባረር ነው። የስራ ውል ከህግ ውጪ ሲቋረጥ የሚያስከትላቸውን ውጤቶች ህጉ የደነገገው ኢንዱስትሪያላዊ ሠላምን በመጠበቅ ምርትና ምርታማነት ለማሳደግ እና ያላግባብ የሚባረርን ሠራተኛ ለመካስ ነው። በመሆኑም የስራ ውል ከህግ ውጪ መቋረጡ ከተረጋገጠ የኢንዱስትሪውን ሠላም የመጠበቅና የሠራተኛውን የመካስ መብቱን ህጉ ዓላማ ማድረጉን ግንዛቤ ውስጥ ለማስገባት ዳኝነት ሊሰጥ ይገባል በዚህ ረገድ የተቀመጡት ድንጋጌዎች ተግባራዊ የሚደረጉትም ግልጽ ዳኝነት መጠየቁን አግባብነትና ብቁነት ያለው ማስረጃ መሠረት በማድረግ ነው።

እጃችን ወደተያዘው ስንመለስም አመልካች ሊከፈሉኝ ይገባል የሚሏቸውን ክፍያዎች ዘርዝረው አቅርበው ተጠሪ ክፍያዎቹ አይገባም የሚልበት ምክንያት በዋናነት የስራ ስንብቱ ህጋዊ ነው በማለት ሲሆን የአመልካች የአገልግሎት ጡረታ አበል የማግኘት መብት በህጉ የተጠበቀ በመሆኑ የአገልግሎት ክፍያ ሊያገኙ አይገባም በማለትም ጭምር ነው።

ይሁን እንጂ የአመልካች የስራ ስንብት ባግባቡ አይደለም ተብሎ ተወስኗል። እንዲሁም አመልካች የ24 ዓመታት አገልግሎት ያላቸው ቢሆንም በጡረታ ህግ የተመለከተውን መደበኛ የጡረታ ዕድሜ ላይ ደርሶ ከስራ የተገለሉ መሆኑ አልተረጋገጠም። እንዲህ ከሆነ ደግሞ አመልካች የስራ ስንብት ክፍያ የማያገኙበት ህጋዊ ምክንያት የሌለ መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 494/98 አንቀጽ 2(ሰ) ድንጋጌ ያገናዝባል። የስር ፍ/ቤት የስንብት ወይም የጡረታ መብት አንዱ ካልተፈፀመ አመልካች አቤቱታ የማቅረብ መብታቸው የተጠበቀ ነው በማለት መወሰኑ በክርክሩ ሂደት የተረጋገጠውን ፍሬ ነገርና የተጠየቀውን ዳኝነት እንዲሁም የዳኝነት አሰጣጥ ሥርዓቱን የተከተለ አይደለም።

በአጠቃላይ የአመልካች የስራ ውል የተቋረጠው በህገ-ወጥ መንገድ ነው እየተባለ በአመልካች የተጠየቁት ክፍያዎች ውስጥ የካሳ ክፍያና ይህው ክፍያ ለዘገየበት ጊዜ እና የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ ጥያቄዎች በዝምታ መታለፋቸውና የስራ ስንብት ክፍያ በአማራጭ መወሰኑ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ሆኖ ተገኝቷል። በዚህም ምክንያት የሚከተለውን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 26844 ሰኔ 26 ቀን 1999 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌ/ክ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 58367 ጥቅምት 05 ቀን 2000 ዓ.ም በትእዛዝ የፀናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348/1/ መሠረት ተሻሽሏል።
2. ተጠሪ ለአመልካች የስራ ስንብት ክፍያ የማስጠንቀቂያ ጊዜ የሥነ-ምግባር ወር ደመወዝ ክፍያው ለዘገየበት የ3(ሦስት) ወር ደመወዝ የስራ ውል ከህግ ውጪ ስለተቋረጠ የ6(ስድስት) ወር ደመወዝ ስራ ተሰርቶ የልተክፈላቸው የ14 ቀን ደመወዝ ይክፈል ብለናል የምስክር ወረቀትም ይሰጣቸው ብለናል።
3. ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል
መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መ/ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ፀ/መ